

DOI 10.51558/2490-3647.2024.9.2.735

UDK 811.112.2'276.6:658

Primljeno: 22. 04. 2024.

Izvorni naučni rad
Original scientific paper

Borislav Marušić, Kristina Marušić

KOLOKACIJE U NJEMAČKIM I AUSTRIJSKIM GODIŠNJIM IZVJEŠĆIMA

Korporacija kao pravni entitet ima od druge polovice 19. stoljeća vrlo važnu ulogu u svjetskom gospodarstvu jer je značajno pridonijela tehnološkom, a samim tim i društvenom razvoju. Većina izuma, industrija i novih tehnologija od druge polovice 19. stoljeća sve do danas nastala je pod okriljem korporacija. Njemačke i austrijske korporacije doprinijele su tehnološkom razvoju tih dviju država i pozicionirale ih u vrh najrazvijenijih u Europi i svijetu. Unatoč važnosti korporacija u ekonomskom životu njemački korporativni jezik, koji u ovome radu definiramo kao način na koji korporacije komuniciraju sa svojim vlasnicima, zaposlenicima, kupcima, vjerovnicima i širom investicijskom javnošću, nije značajnije istraživano. Ovaj rad predstavlja rezultate sinkronijskog istraživanja kolokacija u godišnjim izvješćima njemačkih i austrijskih korporacija za poslovnu godinu 2022. Analizirana su i uspoređena dva korpusa koja se sastoje od po osam godišnjih izvješća korporacija, koje predstavljaju izravne konkurente, a dolaze iz dvije varijante njemačkog jezika (standardnog njemačkog i austrijskog njemačkog). Rezultati jezikoslovne analize pokazuju razlike u leksiku u dvije varijante njemačkog korporativnog jezika i mogu biti poticaj za daljnja korpusna istraživanja na tom području. Rad ima i svoju pedagošku implikaciju jer može pomoći u osvješćivanju spoznaje studenata ekonomije o leksičkim razlikama među dvjema varijantama njemačkog jezika. Nadalje, dobiveni rezultati mogu poslužiti u nastavi poslovnog njemačkog jezika i za pripremanje zadataka za vježbanje vokabulara.

Ključne riječi: (austrijski) njemački; korpusna analiza; godišnja izvješća; kolokacije; nastava poslovnog njemačkog jezika

1. UVOD

Korporacija je kao poslovni entitet zajedno s burzom odigrala važnu ulogu u razvoju svijeta. Burza omogućuje vezu između korporacija koje trebaju novi kapital za rast i razvoj te šire investicijske javnosti (privatnih i institucionalnih ulagača). Značajniji razvoj korporacija tzv. anglosaksonskog tipa počinje sredinom 19. stoljeća. Bilo je to vrijeme intenzivnog nastanka mnogih industrija (kasnije i tehnologija), poglavito u SAD-u i Velikoj Britaniji, ali i u drugim zapadnim državama. Jednostavna zamisao da korporacija koja posjeduje *know-how*, novu poslovnu ideju realizira novcem investitora, koji investirajući postaju suvlasnici kompanije i na taj način sudjeluju u ostvarivanju buduće dobiti, pokazala se odlučujućim faktorom u tehnološkom razvoju svijeta. Uloga korporacija u modernom kapitalizmu ostala je do današnjih dana nepromijenjena: udruživanjem kapitala desetaka tisuća pojedinačnih investitora omogućuje se realizacija velikih poslovnih pothvata, a svojim bezbrojnim patentima korporacije omogućavaju nastanak inovacija i tehnološki razvoj svijeta.

Godišnje izvješće (njem. *Geschäftsbericht*) uz kvartalno je izvješće (njem. *Quartalsbericht*) jedan od zakonom propisanih dokumenata koji korporacije moraju redovito objavljivati u svrhu informiranja različitih dionika zainteresiranih za praćenje njihova rada:

„U godišnjem izvješću poduzeća jednom godišnje daju podatke o trenutnom gospodarskom stanju i tijeku poslovanja u prethodnoj poslovnoj godini. Izvješće se također koristi za objašnjenje godišnje bilance. Najvažniji je instrument komunikacije tržišta kapitala, a prvenstveno ga kreiraju dionička društva kako bi ulagači bili u tijeku s poslovnim stanjem. Godišnje izvješće stoga je od velike važnosti za financijsko komuniciranje poduzeća koja kotiraju na burzi. Samo uz pomoć izvješća investitori mogu realno procijeniti vrijednost poduzeća“.^{1, 2}

Pošto korporativni njemački jezik, posebice njegov austrijski varijetet, nije znatnije istraživan, istraživanje će pridonijeti njegovu boljem razumijevanju. Ovo korpusno istraživanje temelji se na sinkronijskoj analizi kolokacija i njihovih premodifikatora u jeziku ekstrahiranih iz šesnaest (osam njemačkih i osam austrijskih) godišnjih izvješća za fiskalnu 2022. godinu, koja predstavljaju osam parova kompanija izravnih konkurenata u osam različitih industrija. Empirijsko istraživanje omogućilo je stjecanje uvida u terminološke razlike u korporativnom jeziku dvaju varijeteta njemačkoga jezika, kao i u razlike u frekvenciji pojavljivanja pojedinih termina.

¹ <https://www.torq.partners/resources/glossary/geschaeftsbericht>

² Sve citate i parafrazirane dijelove rečenica s engleskoga i njemačkog jezika preveli su autori.

2. TEORIJSKA OSNOVA

2.1. Kolokacije

Kolokacija (lat. *collocatio* = položaj) predstavlja skupinu riječi koja se pojavljuje zajedno ali čije se pojavljivanje ne može posebno objasniti. Iako je termin već desetljećima uvriježen u području jezikoslovlja, još uvijek među jezikoslovcima postoje nesuglasice o jednoznačnoj definiciji termina. Langenscheidtov *Veliki rječnik njemačkoga kao stranog jezika* (njem. *Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache*) (1993: 557) definira kolokacije kao „tipične kombinacije više riječi, npr. pridjeva i imenice ili glagola i objekta, koje tvore jednu sintaktičku cjelinu“. *Njemački rječnik* (njem. *Deutsches Wörterbuch*) Gerharda Wahriga (1991: 763) definira kolokaciju kao „značenjsku snošljivost kombinacija riječi, npr. ‚mekano krzno‘, ‚mekano rublje‘, ali ne ‚mekani san‘...“.

Rječnik kolokacija definira termin na sljedeći način: „O kolokaciji možemo govoriti onda kada neki sadržaj može biti izražen različitim kombinacijama riječi, ali govornici / ljudi koji pišu pretežito biraju jedan te isti“.³ Simonsen (2020: 151) definira kolokaciju kao „dvodijelnu sintagmatsku jedinicu“ koja se često ponavlja. Möhring (2011: 34) naglašava da: „Kolokacije nemaju rečeničnu vrijednost, semantički su sastavne, strukturno različite i često imaju ograničenu sposobnost kombiniranja (Neubert 1966: 109; Reder 2004: 532f.). Ova ograničena sposobnost kombiniranja od posebne je važnosti za učenike stranih jezika, jer često rezultira nepredvidivim kontrastima u sposobnosti kombiniranja jezika (Scherfer 2001: 9), a time i pogreškama interferencije“.

Jednu od nezaobilaznih metoda istraživanja kolokacija u suvremenom jezikoslovlju predstavlja korpusna lingvistika, koja pruža jasne dokaze o postojanju kombinacija riječi koje se učestalo pojavljuju zajedno u istraživanom korpusu, a ne pripadaju skupini frazeologizama. Navodimo primjer automatski generiranih kolokacija tipično povezanih s leksemom *Wirtschaft* *gospodarstvo* iz *Digitalnog rječnika njemačkoga jezika* (njem. *Das digitale Wörterbuch der deutschen Sprache*) Berlin(sko)-brandenburške akademije znanosti:

³ <https://kollokationenwoerterbuch.ch/web/projekt/kollokationen/>

Prikaz 1. Kolokacije leksema Wirtschaft

Suche im DWDS-Wortprofil

Lemma: Wirtschaft

optional: Wortvergleich: Unterschiede zu

Lemma Vergleichswort: Vergleichswort

Anzeige Kollokationswort: Lemma

Wortart: Substantiv

min. logDice: 0

min. Frequenz: 5

Sortierung: logDice

Ansicht: [Liste] [Karte]

Kollokationen: [Suche]

Wortprofil abrufen

Hinweis: Klicken Sie auf eine Kollokation, um Belege angezeigt zu bekommen.

Überblick	logDice	Freq.	hat Adjektivattribut	logDice	Freq.	ist Akk./Dativ-Objekt von	logDice	Freq.
1. Politik	9.4	13471	1. deutsch	8.6	86344	1. anknüpfeln	7.3	5166
2. Finanzen	9.0	3066	2. gewerblich	8.5	3579	2. sehen	7.2	13517
3. wachsen	8.8	20078	3. mittelständisch	8.4	3546	3. schaden	6.0	2267
4. Wissenschaft	8.7	3512	4. heimisch	8.4	4050	4. belasten	5.9	2186
5. deutsch	8.6	86344	5. amerikanisch	8.0	13222	5. gehen	5.7	2397
6. gewerblich	8.5	3579	6. japanisch	7.8	4404	6. bringen	5.5	3768
7. Institut	8.5	14067	7. schweizer	7.8	6170	7. helfen	5.5	1914
8. mittelständisch	8.4	3546	8. ostdeutsch	7.8	2320	8. studieren	5.3	1681
9. Ausfuhrkontrolle	8.4	1912	9. chinesisches	7.7	4632	9. stärken	5.3	1462
10. heimisch	8.4	4050	10. global	7.7	3191	10. stützen	5.2	1462

Jednoznačno razgraničenje kolokacija od slobodnih kombinacija riječi s jedne strane i frazeologizama s druge zahtjevno je jer su granice među tim kategorijama fluidne. Stojić i Košuta (2020: 11) ističu da „[...] kolokacije predstavljaju više-manje fiksne kombinacije riječi: one su zbog supstitucijskih ograničenja postojanije od slobodnih kombinacija riječi, ali su zbog njihova transparentna značenja ipak manje fiksne od frazeologizama, koje odlikuje izražena metaforičnost“. Höppnerová (2013) navodi da su u njemačkom jeziku vanjske trgovine najčešće kolokacije tipa pridjev i imenica te imenica i glagol.

2.2. Varijeteti standardnog njemačkog jezika

Njemački standardni jezik sastoji se od tri varijeteta koji predstavljaju nacionalne jezične standarde i službeno su ravnopravne: njemački jezik Savezne Republike Njemačke (njem. *Bundesdeutsches Hochdeutsch*), austrijski njemački (njem. *Österreichisches Deutsch*) i švicarski njemački (njem. *Schweizer Hochdeutsch*). Iako varijetet njemačkog jezika Savezne Republike Njemačke prevladava, u području njemačkog jezika struke trebalo bi voditi računa o specifičnostima svih triju varijeteta, jer student njemačkog jezika jedino putem izloženosti trima varijetetima može biti siguran u ostvarivanje uspješne komunikacije u kontaktu s izvornim govornicima jezika koji uči. Austrijski varijetet njemačkog jezika predstavlja dio kulturnog identiteta Austrijanaca i posjeduje specifična obilježja. Njegov povijesni razvoj relativno je kratak. Nastanak ovog varijeteta njemačkog jezika vezan je za drugu polovicu 19. stoljeća i nastanak Austro-Ugarske Monarhije: „Tek tada pojavile su se opipljive ma-

nifestacije austrijskog njemačkog, osobito u jeziku administracije, društvenog života i kulture kuhanja i prehrane, iako se o tome jedva teoretski raspravljalo“ (Burka 2018: 7). Mnogi tadašnji govornici njemačkog jezika kritizirali su austrijske izraze i smatrali su ih lošima jer su narušavali postojeći njemački jezik. Prvi rječnik austrijskog njemačkog (njem. *Das Österreichische Wörterbuch*) objavljen je tek nakon Drugog svjetskog rata, 1951. godine. Bio je oskudnog obujma, a tek 1990-ih značajno je dopunjen.

Austrijski se varijetet njemačkog jezika po Šubrtu (2008: 23) odlikuje jezikoslovnim posebnostima na razini izgovora, gramatike i vokabulara. Po istom autoru (ibid.), razlike u izgovoru u odnosu na njemački jezik Savezne Republike Njemačke odnose se na naglašavanje pojedinih riječi (poglavito riječi stranog podrijetla i naglašavanje prvog sloga u riječi), kao i na izgovor samoglasnika i suglasnika. Na gramatičkoj razini, austrijski varijetet njemačkog jezika često koristi muški rod umjesto srednjeg (*der Gehalt* umjesto *das Gehalt* ‘plaća’), ženski rod umjesto muškog (*die Ausschank* umjesto *der Ausschank* ‘pult’) i ponekad srednji rod umjesto muškog (*das Podest* umjesto *der Podest* ‘postolje’). Daljnje posebitosti odnose se na genitivni nastavak pojedinih imenica (*der Fratz* ‘derište’ – *des Fratzen* umjesto *des Fratzes*), promjene u tvorbi množine imenica (*die Erlässe* umjesto *die Erlasse* ‘popusti’), komparaciji pridjeva (preferiraju se kratki oblici superlativa), uporabi pomoćnog glagola *sein* pri tvorbi perfekta s glagolima koji u njemačkom varijetetu zahtijevaju pomoćni glagol *haben*, promijenjene oblike glagola u preteritu (*schallen* ‘zvučiti, odzvanjati’ – *schallte/scholl* umjesto *schallte*) i participu perfekta (*hauen* ‘tući, udarati’ – *gehaut* umjesto *gehauen*). Razlike u vokabularu odnose se na riječi koje postoje u oba varijeteta, ali nose različito značenje, različite lekseme koji označavaju isti pojam (*Semmeln* umjesto *Brötchen* ‘pecivo’), lažne parove (*Brötchen* = *belegtes Brötchen* ‘sendvič’) te idiome (*keinen Tau von etwas haben* = *keine Ahnung von etwas haben* ‘nemati pojma o nečemu’). Zanimljivo je da u dostupnoj literaturi autori nisu našli stručne niti znanstvene radove koji bi tematizirali gore navedene jezikoslovne posebnosti austrijskog varijeteta njemačkog jezika u njemačkom poslovnom jeziku, a ovaj rad, koji se bavi najčešćim kolokacijama, daje novi uvid u razlike u terminologiji na području dva varijeteta njemačkog korporativnog jezika.

2.3. Korpusna istraživanja

Korpusna lingvistika predstavlja noviju granu jezikoslovlja koja je u posljednjih 60-ak godina, razvojem informacijskih tehnologija, omogućila empirijsku analizu mno-

gih jezičnih segmenata. Goźdz-Roszkowski (2021: 1515) tvrdi da je korpusna lingvistika „revolucionirala način na koji se danas jezik razumije i istražuje dovodeći do umnožavanja empirijskih istraživanja doslovce svakoga aspekta jezika“. Stojković (2023: 18) naglašava da je „potencijal korpusa takav da Conrad (2000) govori o njima kao o sredstvu koje će u potpunosti promijeniti podučavanje stranih jezika i sveukupno jezično obrazovanje, uključujući što se uči i kako se uči“. Kao početke uporabe korpusne lingvistike u suvremenom njemačkom jeziku Eichinger (2018: 70) navodi: „Već u osnivačkom tekstu IDS-a⁴ godine 1964. kao njegova zadaća opisuje se istraživanje i dokumentiranje suvremenog njemačkog jezika, i to, – uz posebnu uporabu elektroničke obrade podataka“. Korpusna analiza moguća je ne samo u slučaju pisanog jezika nego i govornog jezika.

U suvremenom jezikoslovlju više ne možemo ni zamisliti empirijska istraživanja bez korpusnog istraživanja. Eichinger (2010: 50) naglašava da je „vrednovanje velikih elektroničkih korpusa metodološka opcija za empirijsku osnovu jezikoslovnih istraživanja čiju uporabu ne samo da ne treba izbjegavati, nego se zapravo više i ne može izbjegavati za određena pitanja i praktične zadatke“. Stojković (2023: 16) nadalje tvrdi da je „korpusna analiza sada nužna, u gotovo svim granama jezikoslovlja ili učenja jezika“ (Leech 1997, 9), pošto je njezina snaga u njezinoj empirijskoj prirodi, koja jezikoslovnu analizu čini objektivnijom (McEnery and Wilson 2001, 103)“.

Sinclair (1996) definira korpus kao „zbirku djelića jezika, koji su odabrani i porredani po izričitim lingvističkim kriterijima da bi se rabila kao uzorak jezika“. McEnery (2003: 449) ga definira na sljedeći način: „Termin korpus treba biti primijenjen samo za dobro organiziranu zbirku podataka prikupljenu unutar granica kreiranog okvira uzorkovanja da bi omogućila istraživanje određene lingvističke značajke“. Stefanowitsch (2020: 22) navodi definiciju Sebba i Fligelstonea (1994: 769) koji korpus u području lingvistike definiraju kao bilo koju zbirku podataka, bez obzira da li se radi o tekstovima ili pojedinačnim rečenicama, koja je prikupljena s ciljem jezikoslovnog istraživanja, a često ima na umu određeno istraživačko pitanje. On nadalje navodi (ibid. 22-23) da se „u korpusnoj lingvistici termin koristi drukčije – odnosi se na zbirku uzoraka jezične uporabe sa sljedećim karakteristikama: primjeri uporabljenog jezika u njoj su *autentični*; zbirka je *reprezentativna* za jezik ili varijetet koji se istražuje; zbirka je *ogromna*“. Borucinsky i Kagelj (2023: 35) navode da je korpus „velika zbirka tekstova, a uz njega se vežu četiri ključne riječi: autentičnost ili izvornost, strojna čitljivost, veličina te uravnoteženost“. Iako Anthony (2009: 91) navodi

⁴ IDS – njem. *Institut für Deutsche Sprache*

da „čak i pojedinačni tekst možemo smatrati korpusom [...]“, Meyer (2002: 33) naglašava da „što je duži korpus, to bolje“. Nasuprot tomu, ako se radi o specijaliziranim korpusima Losey-Leon (2015: 296) tvrdi da je veličina takvoga korpusa definirana njegovim ciljem i „nije potrebno posebno minimalno ili maksimalno proširenje“. Zannettin (2011: 15) se također slaže da veličina vrlo specijaliziranog korpusa može biti manja od onoga općeg korpusa. Hunston (2008: 154) vrši podjelu na dva tipa korpusa od „općih, referentnih korpusa kreiranih za istraživanje danog jezika u cjelini do specijaliziranih korpusa namijenjenih tome da odgovore na specifičnija pitanja u istraživanjima“. Primijenjena lingvistika obilno se koristi rezultatima istraživanja specijaliziranih korpusa. Köster (2010: 67) ističe da je odnos između „korpusa i konteksta uporabe posebice relevantan na područjima engleskoga za posebne namjene (ESP) i engleskoga za akademske namjene (EAP)“. Jezik struke predstavlja vrlo razgranat pojam, a pojedini jezici struke po mnogim se parametrima znatno razlikuju, kako od standardnog jezika tako i međusobno. Uz navedeni parametar veličine Mockienė (2023: 28) navodi i uzorkovanje teksta, izbalansiranost korpusa, vremenski okvir tekstova (sinkronijski i dijakronijski tekstovi), autorstvo (je li korpus generiran od strane izvornih govornika ili nije) te izvor materijala uključenih u korpus. Iako je korpusnim istraživanjima moguće analizirati različite aspekte jezika (leksik, gramatiku, pragmatiku, semantiku i dr.), Meyer (2002: 46) navodi da je „razina jezika koja se najčešće mijenja njegov leksik. Nove se riječi stalno pojavljuju da bi imenovala nove fenomene; tako, promjene u jeziku nikada ne prestaju“.

Pojedinačno prikupljeni korpus (eng. *do-it-yourself / ready-made / ad hoc corpus*) mora biti pomno sastavljen. Lüdeling i Walter (2009: 24) naglašavaju da svaki korpus predstavlja „uvijek samo jedan isječak iz jezika... Stoga je prikladan odabir (ili kreiranje) korpusa za istraživačko pitanje vjerojatno najvažnija odluka koju je potrebno donijeti“. Borucinsky i Kegalj (2023: 38) opisuju sastavljanje specijaliziranog korpusa na području brodograđarstva pri čemu su se „vodili načelima uravnoteženosti, reprezentativnosti i veličini“, dobro balansirajući pojedine vanjske (nejezične) i unutarnje (jezične) karakteristike odabranih tekstova (v. Borucinsky i Kegalj 2023).

2.4. Korpusna lingvistika u nastavi poslovnih jezika

Sve je veća važnost korpusne lingvistike u nastavi poslovnih jezika. Ona nam nudi isječke realnog jezika, ovjerene gramatičke i leksičke konstrukcije, a rezultati njezine analize primijenjeni u nastavi rezultiraju podučavanjem stvarnog jezika. Valūnaitė Oleškevičienė (2023: 85) navodi: „Korpusna lingvistika prikuplja i analizira ogromne

količine tekstova da bi proširila naše razumijevanje jezika i osigurala aktualne lingvističke podatke. Ona također daje različite referentne materijale koji su relevantni za podučavanje i učenje stranih i drugih jezika“. Stojković (2023: 17) tvrdi da „korpusi pomažu predavačima indirektno, u odlučivanju što podučavati, ali također njihovom direktnom uporabom, kako podučavati“. Marušić (2023a: 797) ističe da je „korištenje rezultata korpusne analize u nastavi izazovan zadatak, pošto je kreiranje nastavnih materijala temeljenih na istim dugotrajan i naporan proces“. Römer (2008: 124) objašnjava da „korpusni resursi i metode imaju velik potencijal za poboljšanje pedagoške prakse i ti se korpusi mogu koristiti na brojne načine, neizravno za dostavljanje nastavnih materijala i referentnih radova, ili izravno kao alati za učenje jezika i repozitoriji za kreiranje nastavnih aktivnosti koje sadrže puno podataka“. Andelković i sur. (2018: 12) tvrde da su između ostaloga rezultati korpusnih istraživanja pogodovali izradi nastavnih materijala prikladnih upravo za podučavanje kolokacija: „Nekoliko je studija također izvijestilo o učinkovitosti korištenja korpusa za izradu LSP nastavnih materijala (neizravna primjena korpusa u nastavi i učenju LSP-a), posebice onih usmjerenih na podučavanje i učenje kolokacija (Howarth 1998), usvajanje vokabulara (Cobb 1999), pisanje i gramatiku (Tribble 2001)“. Đurović i Bauk (2022: 335) su napravile istraživanje da bi „testirale moguću primjenu suvremenih metoda korpusne lingvistike metodom učenja vođenog podacima u procesu podučavanja/učenja vokabulara“. Prema tvrdnji autorica (ibid.) studenti su pozitivno reagirali na eksperimentalne i inovativne modele podučavanja, što daje znatnu potporu nastavnicima jezika struke da upotrebljavaju metodu učenja vođenog podacima. U nastavi poslovnog jezika trebamo imati na umu da je neizravna uporaba rezultata korpusnog istraživanja jednostavnija, jer treba pripremiti različite tipove zadataka, što je zadaća samog nastavnika, dok data-driven learning zahtijeva kako studente s dobrim jezičnim znanjem, tako i dobre tehničke uvjete u samoj instituciji i naposljetku obuku studenata za rad s korpusom. Curado i Rokowski (2002: 7) naglašavaju da „[...] primjena informacija temeljenih na korpusu u ESP učionici treba biti dostupna i u skladu s potrebama učenika za učenjem“.

Mogućnosti korištenja rezultata istraživanja iz samostalno pripremljenog korpusa u nastavi poslovnih jezika su višestruke: predavač može ekstrahirati najfrekventnije lekseme, kolokacije i druge višerječne izraze i sastaviti liste riječi i izraza, koje kasnije može upotrijebiti za predstavljanje i vježbu vokabulara na najrazličitijim tipovima zadataka. Korpusna lingvistika nam isto tako omogućuje ne samo rad na pojedinačnim riječima i strukturama, nego i analizu istih u širem kontekstu (konkordancije, atributi i sl.). Ovdje navodimo dobar pregled mogućnosti analize korpusa i dostupnih

alata (v. Borucinsky 2023: 107-154). Navedene alate i postupke možemo rabiti i u korpusnim istraživanjima u poslovnim jezicima, a njihove rezultate u nastavi poslovnih jezika. Ovaj rad predstavlja jedno takvo istraživanje u kojemu je za analizu kolokacija u dva varijeteta poslovnog njemačkog jezika korišten alat za analizu korpusa Sketch Engine.

I budućnost jezika zacijelo pripada korpusnim istraživanjima. Hausmann (2004: 322) tvrdi: „Opisati njemački na temelju korpusa na koristan način za ostatak svijeta, osigurati upotrebljive gramatike i rječnike njemačkog (posebice dvojezične) za govornike drugih jezika – to znači učiniti nešto za opstanak jezika u svijetu sutrašnjice – u svakom slučaju, puno više nego sterilnim obrambenim mehanizmima protiv anglicizama“.

3. METODOLOGIJA

3.1. Cilj istraživanja i hipoteze

Cilj ovog rada jest izvršiti sinkronijsko jezikoslovno istraživanje u segmentu poslovnog njemačkog jezika, njemačkog korporativnog jezika. Sinkronijski su uspoređeni tekstovi iz godišnjih izvješća njemačkih i austrijskih korporacija za poslovnu 2022. godinu. S ciljem ostvarenja najveće moguće sinkronije u jezikoslovnom istraživanju autori su se odlučili za usporedbu tekstova iz iste godine, iako pojedini autori poput Meyera (2002: 46) ističu da „se vremenski okvir od pet do deset godina čini razumnim“. U istraživanju se analizira učestalost pojavljivanja kolokacija tipa pridjev i imenica, imenica i imenica te njihovi pridjevski atributi u dvama spomenutim korpusima. Rezultati istraživanja pokazat će kolokacijske razlike u dvama varijetetima njemačkog jezika.

Dodatni cilj publiciranja ovog rada bio je potaknuti predavačice i predavače poslovnog njemačkog jezika na aktivnije provođenje korpusnih istraživanja, pokazujući hodogram jednog takvog istraživanja, čiji rezultati se kasnije mogu rabiti u nastavi poslovnog njemačkog jezika. Analiza samostalno prikupljenog korpusa vrlo je pogodna metoda za pripremanje zadataka vezanih za vokabular i gramatiku i možemo je rabiti kad god nam postojeći udžbenici i radni materijali ne daju dovoljno prostora za kvalitetan jezični unos i vježbu na određenom području jezika. Rad ujedno osvještuje i potrebu izlaganja studenata ekonomskih fakulteta i veleučilišta dvama najčešćim varijetetima suvremenog njemačkog jezika, jer su izrazi iz austrijskog varijeteta suvremenog njemačkog jezika prilično zapostavljeni u nastavnim materijalima, a samim tim i u nastavi.

Na početku istraživanja postavljene su tri hipoteze:

1. dva korpusa bilježe značajne različitosti u najčešćih petnaest kolokacija;
2. frekvencija onih kolokacija koje se u obama korpusima nalaze među prvih petnaest statistički se značajno razlikuje – to ukazuje na dodatnu jezičnu različitost u analiziranom segmentu jezika;
3. najčešći pridjevski atributi ispred najčešćih kolokacija koje se pojavljuju u obama korpusima značajno se razlikuju.

Ove tri hipoteze zajedno naglašavaju pretpostavljene kolokacijske razlike u njemačkom i austrijskom varijetetu njemačkog korporativnog jezika. Hipoteze se ne dovodezuju na rezultate prethodnih istraživanja i rezultata, jer varijeteti u njemačkom poslovnom jeziku nisu bili istraživani.

3.2. *Korpus i alat za analizu korpusa*

Za potrebe jezikoslovne analize sastavljena su dva zasebna korpusa koji sadrže godišnja izvješća osam njemačkih i osam austrijskih korporacija za poslovnu 2022. godinu. Da bi analiza bila što vjerodostojnija i omogućila sinkronijsku usporedbu kolokacija u dvjema varijantama njemačkoga jezika, korpusi se sastoje od godišnjih izvješća korporacija koje predstavljaju izravne konkurente: **Commerzbank AG** i **Erste Group Bank AG**, **Allianz SE**⁵ i **Wiener Versicherung Gruppe AG**, **LEG Immobilien AG** i **CA Immobilien Anlagen AG**, **Thyssenkrupp AG** i **Voestalpine AG**, **E.ON SE** i **Verbund AG**, **Fraport AG** i **Flughafen Wien AG**, **Bilfinger SE** i **Strabag SE**, **SAP SE** i **Frequentis AG**. Zbog nejednakog opsega dvaju korpusa direktna usporedba i analiza rezultata provedeni su na temelju broja kolokacija na milijun pojava. Analizirani korpusi imaju sljedeće karakteristike: pojedinačno su prikupljeni (engl. *custom-made* / *do-it-yourself* / *ad hoc corpora*), specijalizirani (služe za analizu na području poslovnog njemačkog jezika), monolingvalni, sinkronijski, reprezentativni te dovoljno veliki (sadrže više stotina tisuća riječi).

Za analizu korpusa korišten je alat za analizu korpusa Sketch Engine⁶ (Kilgariff i dr. 2004), češke kompanije Lexical Computing CZ s.r.o.

⁵ Lat. Societas Europaea – hrv. Europsko društvo (javna kompanija registrirana prema Europskom pravu trgovačkih društava)

⁶ <https://www.sketchengine.eu/>

Prikaz 2. Alat za analizu korpusa Sketch Engine s terminologijom iz korpusa austrijskih poslovnih izvješća

The screenshot shows the 'KEYWORDS' tool interface. At the top, there is a search bar with the text 'Österreichische Geschäftsberichte'. Below it, there are tabs for 'SINGLE-WORDS' and 'MULTI-WORD TERMS', with 'MULTI-WORD TERMS' selected. The main area displays a table of terms from a 'reference corpus: German Web 2020 (deTenTen20)'. The table has columns for 'Term', 'Frequency²' (subdivided into 'Focus' and 'Reference'), and 'Frequency per million²' (subdivided into 'Focus' and 'Reference').

Term	Frequency ²		Frequency per million ²	
	Focus	Reference	Focus	Reference
1 Erste Group	691	4,074	845.67	0.19 ...
2 Ca Immo	637	5,775	871.77	0.28 ...
3 Geschäftsjahr 2022	413	119	565.21	< 0.01 ...
4 Jahr 2022	615	10,801	841.66	0.51 ...
5 beizulegender Zeitwert	419	4,063	573.43	0.19 ...
6 finanzieller Vermögenswert	387	3,180	529.63	0.15 ...
7 Dezember 2022	321	1,438	439.31	0.07 ...
8 Group Bank	202	991	276.45	0.05 ...
9 Strabag Se	188	1,033	257.29	0.05 ...
11 Eur Mio	144	65	197.07	< 0.01 ...
12 finanzielle Verbindlichkeit	153	1,540	209.39	0.07 ...
13 Frequentis Ag	141	146	192.97	< 0.01 ...
14 assoziiertes Unternehmen	140	1,771	191.60	0.08 ...
15 Ifrs 9	133	2,129	182.02	0.10 ...
16 latente Steuer	160	7,323	218.97	0.35 ...
17 immaterieller Vermögenswert	145	5,858	198.44	0.28 ...
18 März 2023	114	228	156.02	0.01 ...
19 erwarteter Kreditverlust	113	115	154.65	< 0.01 ...

U sljedećoj tablici donosimo tehničku specifikaciju podataka dvaju korpusa:

Tablica 1. Tehnički podatci korpusa

Brojke	Korpus njemačkih godišnjih izvješća	Korpus austrijskih godišnjih izvješća	Referentni korpus – German Web 2020 (deTenTen20)
Broj pojavnica	868 869	730 696	20 999 598 683
Broj riječi	719 074	587 179	17 512 733 172
Broj rečenica	30 015	24 626	1 145 230 688
Broj riječi po rečenici	23,96	23,84	15,29
Broj dokumenata	8	8	47 255 278

Kao referentni korpus Sketch Engine automatski je odabrao German Web 2020⁷ (deTenTen20), koji pripada obitelji TenTen korpusa koje Sketch Engine nudi za preko 50 jezika. Oba korpusa sadrže jednak broj dokumenta (osam godišnjih izvješća u njemačkom korpusu i osam u austrijskom) za poslovnu 2022. godinu. Zanimljiv podatak je i obujam prosječnog godišnjeg izvješća: prosječno njemačko godišnje izvješće sadrži 89 884 riječi, a austrijsko 73 397 riječi. Da se radi o ogromnim dokumentima dokazuje i podatak da se izvorna PDF-inačica najvećeg njemačkog godišnjeg izvješća SAP SE sastoji od 378 stranica, a istovjetna inačica najvećeg austrijskog godišnjeg izvješća Verbund AG od 375 stranica. Pošto je obujam njemačkog korpusa 22,5 % veći, analiza frekvencije kolokacija i njihovih pridjevskih atributa provedena je po njihovoj frekvenciji na 1 000 000 pojavnica. To je omogućilo statistički ispravnu ana-

⁷ <https://www.sketchengine.eu/detenten-german-corpus/>, posjet 26. veljače 2024.

lizu i sinkronijsku usporedbu kolokacija u dvama varijetetima njemačkog jezika. Zanimljiv podatak jest i taj da je u obama korpusima broj riječi po rečenici gotovo identičan (23,96 u odnosu na 23,84). Podatke smo dobili tako što smo ukupan broj riječi u pojedinom korpusu podijelili s ukupnim brojem rečenica u istome. Usporedimo li dužinu rečenice iz dvaju analiziranih korpusa s onom iz referentnog korpusa, dolazimo do podataka da je rečenica u njemačkom korpusu 56,7 % duža od one u referentnom korpusu, a ona u austrijskom korpusu 55,7 %. Da je broj riječi po rečenici u njemačkim godišnjim izvješćima postojan pokazuje i rezultat prethodnog istraživanja (Marušić 2023b: 307), koje je pokazalo da je prosječna duljina u korpusu 11 njemačkih godišnjih izvješća, različitih od ovdje analiziranih, za poslovnu 2022. godinu 60,89 % duža od one u referentnom korpusu German Web 2020 (deTenTen20). Broj riječi po dokumentu otkriva njihovu složenost i obujam. Dok se prosječni dokument u referentnom korpusu sastoji od 370,60 riječi, prosječno godišnje izvješće iz njemačkog korpusa ima 89 884 riječi, a ono iz austrijskog korpusa 73 397 riječi.

4. ANALIZA KORPUSA I REZULTATI

Sinkronijska analiza dvaju korpusa provedena je u kategorijama najčešćih kolokacija i njihovih pridjevskih atributa. Kriteriji za izbor najčešćih kolokacija bili su sljedeći:

1. Kolokacije iz dobivenog popisa na alatu Sketch Engine su poredane prema frekvenciji da bi se utvrdile najčešće;

2. Daljnom analizom su isključene sljedeće konstrukcije koje imaju visoku frekvenciju pojavnosti, a terminološki nisu relevantne u analizi kolokacija: prijedlozi, brojevi (cijeli i redni), godine, sve vrste zamjenica, osobna imena i nazivi tvrtki.

3. Dodatno, iz analize su isključeni i izrazi koje Sketch Engine svrstava u kolokacije, a radi se o višerječnim izrazima (složenicama) u odnosu koordinacije kao što su: Finanz- und Ertragslage '*financijski položaj i položaj prihoda*', Gewinn- und Verlustrechnung '*račun dobiti i gubitka*', Geschäfts- oder Firmenwert '*vrijednost tvrtke*', Risiko- und Prüfungsausschuss '*odbor za rizike i reviziju*' itd.

Tablica 2. Najčešće kolokacije u korpusu njemačkih godišnjih izvješća

	Kolokacija	Frekvencija	Frekvencija na milijun pojavnica	Frekvencija na milijun pojavnica u referentnom korpusu German Web 2020
1.	beizulegender Zeitwert ⁸	391	450,01	0,19
2.	Mitglied des Vorstands	203	233,64	0,78
3.	Corporate Governance	180	207,17	0,94
4.	internes Kontrollsystem	168	193,35	0,25
5.	finanzieller Vermögenswert	167	192,2	0,15
6.	latente Steuer	167	192,2	0,35
7.	gehaltene Immobilie	151	173,79	0,04
8.	zusammengefasster Lagebericht	150	172,64	0,04
9.	immaterieller Vermögenswert	146	168,03	0,28
10.	derivatives Finanzinstrument	140	161,13	0,10
11.	Mitglied des Aufsichtsrats	125	143,87	0,26
12.	assoziiertes Unternehmen	120	143,87	0,26
13.	erzielbarer Betrag	91	104,73	0,02
14.	nichtfinanzielle Erklärung	90	103,58	0,02
15.	variable Vergütung	84	96,68	0,21

⁸ Kolokacije označene sivom bojom nalaze se među petnaest najfrekventnijih pojavnica u obama korpusima.

Tablica 3. Najčešće kolokacije u korpusu austrijskih godišnjih izvješća

	Kolokacija	Frekvencija	Frekvencija na milijun pojavnica	Frekvencija na milijun pojavnica u referentnom korpusu German Web 2020
1.	beizulegender Zeitwert	419	573,43	0,19
2.	finanzieller Vermögenswert	387	529,63	0,15
3.	latente Steuer	160	218,97	0,35
4.	finanzielle Verbindlichkeit	153	209,39	0,07
5.	Corporate Governance	150	205,28	0,94
6.	immaterieller Vermögenswert	145	198,44	0,28
7.	assoziiertes Unternehmen	140	191,6	0,08
8.	derivatives Finanzinstrument	119	162,86	0,1
9.	erwarteter Kreditverlust	113	154,65	< 0,01
10.	sonstiges Ergebnis	112	153,28	0,04
11.	gehaltene Immobilie	110	150,54	0,04
12.	Mitglied des Vorstands	105	143,7	0,78
13.	eigene Aktie	104	142,33	0,51
14.	gesetzlicher Vertreter	98	134,12	1,23
15.	beherrschender Anteil	93	127,28	0,03

Sinkronijska usporedba najčešćih kolokacija pokazala je da je 53,3 % istovjetnih kolokacija među najčešćih petnaest. Zanimljiv podatak predstavlja činjenica da se među petnaest najčešćih kolokacija u obama korpusima nalazi engleska kolokacija *Corporate Governance*, koja se u potpunosti uvriježila u njemačkom korporativnom jeziku. Njemačka inačica *die Unternehmensführung* 'korporativno upravljanje' slabije je zastupljena (prosječna frekvencija od 54,74 na milijun pojavnica). Ovakva uporaba engleskih kolokacija u njemačkom korporativnom jeziku posljedica je globalizacijskih procesa i ukazuje na čvrstu umreženost njemačkog korporativnog svijeta s globalnim korporativnim svijetom koji predvode anglosaksonske korporacije. Usporedimo li frekvenciju kolokacija na milijun pojavnica s onim iz referentnog korpusa dobivamo jasnu sliku da se kod navedenih kolokacija radi o terminologiji jezika struke. To je razvidno iz podatka da su takve konstrukcije atipične za njemački standardni jezik, jer sve imaju frekvenciju < 1 na milijun pojavnica. Neke od njih imaju i višestruko manje frekvencije u referentnom korpusu, tako primjerice kolokacija *erwarteter Kreditverlust* ima frekvenciju < 0,01 na milijun pojavnica, a *erzielbarer Be-*

trag i *Finanz- und Ertragslage* 0,02 na milijun poavnica. Kolokacije su pokazale sljedeću frekvenciju na milijun poavnica: *beizulegender Zeitwert* (450,01 – njem. korpus : 573,43 – austrijski korpus), *Mitglied des Vorstands* (233,64 : 143,7), *Corporate Governance* (207,17 : 205,28), *Finanzieller Vermögenswert* (192,2 : 529,63), *latente Steuer* (192,2 : 218,97), *immaterieller Vermögenswert* (168,03 : 198,44), *derivatives Finanzinstrument* (161,13 : 162,86), *assoziiertes Unternehmen* (143,87 : 191,6). 75 % navedenih kolokacija češće su u austrijskom korpusu (6 od 8).

Tablica 4. Kolokatori najčešćih kolokacija

	Kolokacija	Kolokatori u korpusu njemačkih godišnjih izvješća	Kolokatori u korpusu austrijskih godišnjih izvješća
1.	beizulegender Zeitwert 'fer vrijednost'	relevant / ermittelt ⁹ 'utvrđen' / negativ (4), niedrig 'nizak' (3), positiv (2)	ermittelt (3), erwartet 'očekivan' / negativ (2)
2.	Mitglied des Vorstands 'član uprave'	früher ¹⁰ 'prijašnji' (17), ehemalig 'nekadašnji' (15), aktiv (9)	ehemalig / früher (3), aktiv / ausgeschieden 'koji je napustio' (2), neu (1)
3.	Corporate Governance 'korporativno upravljanje'	deutsch 'njemački' (80), gut 'dobar' (9), jährlich 'godišnji' (1)	österreichisch 'austrijski' (46), konsolidiert (16), eigen 'vlastit' / funktionierend / ganzheitlich 'cjelovit' / vorbildlich 'uzoran' (1)
4.	finanzieller Vermögenswert 'financijska imovina'	bewertet ¹¹ 'procijenjen' (5), derivativ (3), bilanziert 'obračunat' (2)	bewertet (41), gehalten 'u posjedu' / sonstig 'ostali' (22), verfügbar 'dostupan' (19)
5.	latente Steuer 'odgođeni porez'	aktiv (61), passiv (29), resultierend / übersteigend 'prekoračen' (1)	aktiv (47), passiv (20), angesetzt 'određen' / entfallend 'ukinut' / enthalten 'sadržan' (2)
6.	immaterieller Vermögenswert 'nematerijalna imovina'	sonstig 'ostali' (13), übrig 'preostao' (8), erworben 'stečen' (7)	sonstig (11), erworben (5)
7.	derivatives Finanzinstrument 'derivativni financijski instrument'	eingebettet 'ugrađen' (4), designiert 'namijenjen' (3), folgend 'sljedeći' (2)	folgend (3), bewertet (2) angeführt 'naveden' / klassifiziert (1)
8.	assoziiertes Unternehmen 'pridruženo poduzeće'	wesentlich 'značajan' (8), unwesentlich 'beznačajan' (2), bewertet / bilanziert / einbezogen 'uključen' / einzel 'pojedinačan' (1)	wesentlich (5), bilanziert (2), einbezogen (1)

⁹ Kolokatori označeni sivom bojom imaju dva identična najčešća pridjevka atributa u oba korpusa.

¹⁰ Kolokatori označeni zelenom bojom imaju tri identična najčešća pridjevka atributa u oba korpusa.

¹¹ Kolokatori označeni plavom bojom imaju jedan identičan najčešći pridjevski atributi u oba korpusa.

Leksičke razlike između dvaju analiziranih varijeteta njemačkog jezika možemo ustanoviti i usporedbom triju najčešćih pridjevskih atributa koji se nalaze ispred same kolokacije. Iz usporedbe su proizišle četiri skupine kolokacija. Prva skupina predstavlja kolokaciju *Corporate Governance* koja ima potpuno različite najčešće pridjevske atribute u analiziranim varijetetima njemačkog jezika. Iako vrlo produktivna, kolokacija *Corporate Governance* u njemačkom korpusu u 44,4 % pojava ima atribut *deutsch*, a u austrijskom korpusu u 30,7 % pojava atribut *österreichisch*. Kolokacije *finanzieller Vermögenswert* i *derivatives Finanzinstrument* imaju po jedan istovjetni najčešći atribut u obama korpusima – *bewertet* odn. *folgend*. Kolokacije *beizulegender Zeitwert*, *latente Steuer* i *immaterieller Vermögenswert* imaju po dva istovjetna najčešća pridjevska atributa, a kolokacije *Mitglied des Vorstands* i *assoziiertes Unternehmen* imaju sva tri identična najčešća atributa.

5. RASPRAVA

Kvantitativna analiza dvaju korpusa dala je sljedeće rezultate:

1. Broj istih kolokacija u obama korpusima među najfrekventnijih petnaest jest 8. Frekvencija pojavnosti dvije kolokacije češća je u njemačkom korpusu: *Mitglied des Vorstands* i *Corporate Governance*. Ostalih šest kolokacija ima veću frekvenciju pojavnosti u austrijskom korpusu: *Finanzieller Vermögenswert* (175,5 % veća frekvencija pojavnosti), *assoziiertes Unternehmen* (33,17 %), *beizulegender Zeitwert* (27,4 %), *immaterieller Vermögenswert* (18,1 %), *latente Steuer* (13,9 %) i *derivatives Finanzinstrument* (1,1 %). Prosječna frekvencija pojavnosti na milijun pojava najčešćih petnaest kolokacija u njemačkom korpusu jest 183,07, a medijalna 172,64. Prosječna frekvencija pojavnosti na milijun pojava najčešćih petnaest kolokacija u austrijskom korpusu jest 216,05, a medijalna 191,6. Dobiveni rezultati pokazuju da je austrijski varijetet njemačkog korporativnog jezika jače terminologiziran.

2. Analiza kolokacijskog potencijala osam kolokacija koje pripadaju najčešćim petnaest u obama korpusima pokazala je da u njemačkom korpusu kolokacija *finanzieller Vermögenswert* 'financijska imovina' na sebe veže 15 različitih atributa – *bewertet* 'procijenjen', *bilanziert* 'obračunat', *dargestellt* 'predstavljen', *enthalten* 'sadržan', *folgend* 'sljedeći', *gehalten* 'u posjedu', *genannt* 'zvan', *hochliquid(e)* 'visoko-likvidan', *langfristig* 'dugoročan', *nicht-derivativ* 'neizveden', *sonstig* 'ostali', *übertragen* 'prenesen', *übrig* 'preostao', *verfügbar* 'dostupan', *wertgemindert* 'smanjene vrijednosti'; kolokacija *derivatives Finanzinstrument* 'derivativni financijski instrument' 14 atributa – *abgeschlossen* 'dovršen', *designiert* 'namijenjen', *einfach*

'jednostavan', eingebettet 'ugrađen', eingesetzt 'primijenjen', extern 'vanjski', fallweise 'pojedinačan', folgend 'sljedeći', freistehend 'na raspolaganju', gehalten 'u posjedu', klassifiziert, verschieden 'različit', verwendet 'uporabljjen', wichtig 'važan'; kolokacija *beizulegender Zeitwert* 'fer vrijednost' 11 atributa – aktuell, angesetzt 'određen', durchschnittlich 'prosječan', ermittelt 'utvrđen', errechnet 'izračunat', gestiegen 'narastao', negativ, niedrig 'nizak', positiv, relevant i sinkend 'padajući'; kolokacija *Mitglied des Vorstands* 'član uprave' 10 atributa – aktiv, ehemalig 'nekadašnji', einzeln 'pojedinačni', erhalten 'sadržan', früher 'prijašnji', gegenwärtig 'sadašnji', jeweilig 'dotični', neu 'nov', ordentlich 'uredan', weiter 'daljnji'; kolokacija *immaterieller Vermögenswert* 'nematerijalna imovina' 10 atributa – bilanziert 'obračunat', erstellt 'napravljjen', erworben 'stečen', intern-generiert 'interno-generiran', langfristig 'dugoročan', neu 'nov', selbst-geschaffen 'samostvoren', sonstig 'ostali', übrig 'preostao', wesentlich 'važan'; kolokacija *assoziiertes Unternehmen* 'pridruženo poduzeće' 4 atributa – bewertet 'procijenjen', einzeln 'pojedinačan', unwesentlich 'nevažan', wesentlich 'važan'; kolokacija *Corporate Governance* 'korporativno upravljanje' 4 atributa – deutsch 'njemački', gut 'dobar', jährlich 'godišnji', transparent te kolokacija *latente Steuer* 'odgođeni porez' 3 atributa – aktiv, passiv, übersteigend 'prekoračen'.

3. Analiza kolokacijskog potencijala osam kolokacija koje pripadaju najčešćim petnaest u obama korpusima pokazala je da u austrijskom korpusu kolokacija *finanzieller Vermögenswert* 'financijska imovina' na sebe veže 31 atribut – *ausgebucht* 'rezerviran', *ausgewiesen* 'iskazan', *bestehend* 'postojeći', *betroffen* 'dotičan', *bewertet* 'procijenjen', *bilanziell* 'bilančni', *derivativ* 'izveden', *entsprechend* 'odgovarajući', *entstanden* 'nastao', *erfasst* 'obuhvaćen', *festverzinslich* 's fiksnom kamatom', *modifiziert* 'promijenjen', *gehalten* 'u posjedu', *gesamt* 'ukupan', *gewiss* 'izvjestan', *handelsbezogen* 'vezan za trgovinu', *kurzfristig* 'kratkoročan', *langfristig* 'dugoročan', *liquid(e)* 'likvidan', *liquiditätsnah* 'blizu likvidnosti', *neu* 'nov', *nicht-derivativ* 'neizveden', *nicht-notleidend* 'izdašan', *sonstig* 'ostali', *übertragen* 'prenesen', *ursprünglich* 'izvoran', *verfügbar* 'dostupan', *verschieden* 'različit', *verzinslich* 's kamatom', *wertgemindert* 'smanjene vrijednosti', *zugrundeliegend* 'temeljni'; kolokacija *beizulegender Zeitwert* 'fer vrijednost' 16 atributa – aktuell, anteilig 's udjelom', bilanziert 'obračunat', durchschnittlich 'prosječan', einzeln 'pojedinačan', ermittelt 'utvrđen', erwartet 'očekivan', final 'konačni', geltend 'važeci', gering 'malen', geschätzt 'cijenjen', gesunken 'opao', negativ, niedrig 'nizak', positiv, relativ; kolokacija *latente Steuer* 'odgođeni porez' 6 atributa – aktiv, bestehend 'postojeći', entfallend 'ukinut', nicht-angesetzt 'neodređen', passiv, zusam-

menhängend 'povezan'; kolokacija *immaterieller Vermögenswert* 'nematerijalna imovina' 5 atributa – *erstellt* 'napravljen', *erworben* 'stečen', *nennenswert* 'primjetan', *nutzungsbereit* 'spreman za uporabu', *sonstig* 'ostali'; kolokacija *derivatives Finanzinstrument* 'derivativni financijski instrument' 5 atributa – *angeführt* 'naveden', *bewertet* 'procijenjen', *eingestuft* 'uvršten', *folgend* 'sljedeći', *klassifiziert*; kolokacija *Mitglied des Vorstands* 'član uprave' 4 atributa – *aktiv*, *ausgeschieden* 'koji je napustio', *ehemalig* 'nekadašnji', *früher* 'prijašnji'; kolokacija *Corporate Governance* 'korporativno upravljanje' 4 atributa – *eigen* 'vlastit', *konsolidiert*, *österreichisch* 'austrijski', *vorbildlich* 'uzoran' te kolokacija *assoziiertes Unternehmen* 'pridruženo poduzeće' 3 atributa – *bilanziert* 'obračunat', *einbezogen* 'uključen', *wesentlich* 'važan'.

Veću leksikaliziranost kolokacija i njihovih pridjevskih atributa pokazuju kolokacije s malim brojem različitih pridjevskih atributa *deutsche / österreichische Corporate Governance*, *assoziiertes Unternehmen* i *latente Steuer*, jer je njihova pojavnost česta, a atributi su raspoređeni na tri – četiri pridjevska atributa.

Navedeni podatci ukazuju na veći kolokacijski potencijal njemačkom korpusu, što pokazujemo u sljedećoj tablici.

Tablica 5. Broj različitih atributa u analiziranim korpusima

	Kolokacija	Broj različitih atributa u korpusu njemačkih godišnjih izvješća	Broj različitih atributa u korpusu austrijskih godišnjih izvješća
1.	beizulegender Zeitwert	11	16
2.	Mitglied des Vorstands	10	4
3.	Corporate Governance	4	4
4.	finanzieller Vermögenswert	15	31
5.	latente Steuer	3	6
6.	immaterieller Vermögenswert	10	5
7.	derivatives Finanzinstrument	14	5
8.	assoziiertes Unternehmen	4	3

Dobiveni rezultati potvrđuju hipoteze koje su postavljene na početku istraživanja:

1. Dva korpusa bilježe značajne različitosti u najčešćih petnaest kolokacija. Svega 53,3 % najčešćih kolokacija u obama varijetetima korporativnog njemačkog jezika jest identično (8 od 15).

2. Frekvencija onih kolokacija koje se u obama korpusima nalaze među prvih petnaest statistički se značajno razlikuje. To ukazuje na dodatnu jezičnu različitost u analiziranom segmentu jezika. Frekvencija na milijun pojava navedenih osam

kolokacija u njemačkom je korpusu 218,51, a u austrijskom 277,99, što je 27,2 % više.

3. Najčešći pridjevski atributi ispred najčešćih kolokacija koje se pojavljuju u obama korpusima značajno se razlikuju. Samo dvije kolokacije *Mitglied des Vorstands* i *assoziiertes Unternehmen* imaju sva tri ista najčešća atributa. Kolokacije *beizulegender Zeitwert*, *latente Steuer* i *immaterieller Vermögenswert* imaju po dva istovjetna pridjevska atributa. Dvije kolokacije, *finanzieller Vermögenswert* i *derivatives Finanzinstrument*, imaju po jedan isti najčešći atribut, a jedna kolokacija, *Corporate Governance*, ima sva tri različita atributa. Tako proizlazi da je samo 58,3 % pridjevskih atributa koji stoje ispred kolokacija (14 od mogućih 24) istovjetno, što potvrđuje i treću hipotezu.

6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Korpusna istraživanja predstavljaju jedan od najboljih načina empirijskog istraživanja (njemačkog) jezika i njegovih varijeteta. Ona istraživaču daju rentgenski preciznu sliku o stvarnome funkcioniranju analiziranog područja jezika. Za razliku od korpusnih istraživanja na području engleskog korporativnog jezika, isto područje njemačkog jezika nije dovoljno istraživano. Korporacija kao temeljni poslovni entitet u suvremenom kapitalizmu od iznimne je gospodarske važnosti, a svi aspekti jezika kojim ona komunicira s različitim dionicima na tržištu vrijedni su pomnog istraživanja. Istraživanja ovog tipa predstavljaju nužnost, jer se na temelju analize istih dolazi do ovjerenih jezičnih konstrukcija. Samo su takve konstrukcije vrijedne podučavanja u nastavnom procesu. Ovo istraživanje na području njemačkog korporativnog jezika ima dodanu vrijednost utoliko što sinkronijski analizira kolokacije u godišnjim izvješćima u dvama varijetetima njemačkog jezika. Kolokacije je nužno podučavati u nastavnom procesu jer studenti prave greške vezane za interferenciju njihova materinskog jezika pri učenju stranog jezika. Ova se interferencija događa i na višim razinama poznavanja jezika, kod studenata poslovnog njemačkog jezika, iako su pri upisu na fakultet učili njemački jezik već 12 godina, tako da je podučavanje kolokacija u poslovnom njemačkom potrebno uvrstiti u nastavu istoga. Rad analizira i kolokacijski potencijal ekstrahiranih kolokacija, koji je također potrebno uvrstiti u nastavu poslovnog stranog jezika. Kombinacija najčešćih kolokacija i njihovih najčešćih atributa vrijedna je podučavanja na različitim tipovima zadataka jer studentima nudi širu sliku jezičnih zakonitosti u ovom segmentu poslovnog njemačkog jezika. Dobro poznavanje jezika struke koja se studira

predstavlja jedan od temeljnih preduvjeta brzog snalaženja na tržištu rada u suvremenim okolnostima. Pošto količina dostupnog nastavnog materijala, kao i njegova kakvoća u pojedinim segmentima njemačkog poslovnog jezika predstavlja problem, ovaj rad nastavnicima može poslužiti kao hodogram u uporabi suvremenih alata korpusne lingvistike (Sketch Engine) s ciljem ekstrakcije jezične građe koja im može pomoći pri kreiranju vlastitoga nastavnog materijala. Na taj se način omogućuje obogaćivanje nastavnog procesa i postiže nova razina njegove vrijednosti.

MREŽNI IZVORI

a) Godišnja izvješća njemačkih korporacija za fiskalnu godinu 2022.

1. https://www.allianz.com/content/dam/onemarketing/azcom/Allianz_com/investor-relations/en/results-reports/annual-report/ar-2022/de-Allianz-Gruppe-Geschaeftsbericht-2022.pdf
2. https://www.bilfinger.com/fileadmin/One_Global_Website/Investors/publications/GB_2022_DE.pdf
3. <https://investor-relations.commerzbank.com/media/document/c3af30a1-6777-43dc-8d7a-4519a6a6921d/assets/DE000CBK1001-JA-2022-PN-EQ-D-00.pdf?disposition=inline>
4. https://www.eon.com/content/dam/eon/eon-com/eon-com-assets/documents/investor-relations/de/geschaeftsbericht/GB2022_gesamt_DE_final.pdf
5. https://www.fraport.com/content/dam/fraport-company/documents/investoren/termine-und-publikationen/geschaeftsberichte/Fraport%20Gesch%C3%A4ftsbericht%202022.pdf/_jcr_content/renditions/original./Fraport%20Gesch%C3%A4ftsbericht%202022.pdf
6. https://irpages2.eqs.com/download/companies/legimmobilien/Annual%20Reports/LEG_GB_2022_d.pdf
7. <https://www.sap.com/integrated-reports/2022/de.html?pdf-asset=1439788e-647e-0010-bca6-c68f7e60039b&page=1>
8. https://d2zo35mdb530wx.cloudfront.net/_binary/UCPthyssenkruppAG/8eb60f22-1f0a-4669-a4a2-40d5ffa45d08/Geschäftsbericht-2022_2023_thyssenkrupp-AG.pdf

b) Godišnja izvješća austrijskih korporacija za fiskalnu godinu 2022.

1. https://www.caimmo.com/fileadmin/documents/Finanzberichte/2022/Gesch%C3%A4ftsbericht_2022_01.pdf

2. <https://www.erstegroup.com/de/investoren/geschaeftsbericht2022>
3. https://www.viennaairport.com/jart/prj3/va/uploads/data-uploads/IR/2023/VIE_GB_2022_de.pdf
4. https://www.frequentis.com/sites/default/files/support/2023-04/Frequentis_Geschaeftsbericht_2022.pdf
5. [https://www.strabag.com/databases/internet/_public/files.nsf/SearchView/EAF44042C93D77E8C12589C600465FCD/\\$File/STRABAG%20SE_Geschaeftsbericht_2022_DE.pdf](https://www.strabag.com/databases/internet/_public/files.nsf/SearchView/EAF44042C93D77E8C12589C600465FCD/$File/STRABAG%20SE_Geschaeftsbericht_2022_DE.pdf)
6. [https://VERBUND-Integrierter-Geschaeftsbericht-2022-Deutsch-final%20\(1\).pdf](https://VERBUND-Integrierter-Geschaeftsbericht-2022-Deutsch-final%20(1).pdf)
7. https://www.geschaeftsbericht.vig/2022/_assets/downloads/entire-vig-gb22.pdf
8. <https://www.voestalpine.com/group/static/sites/group/.downloads/de/publikationen-2022-23/2022-23-geschaeftsbericht.pdf>

c) Ostali izvori s interneta

1. <https://kollokationenwoerterbuch.ch/web/projekt/kollokationen/>
2. <https://www.boerse-frankfurt.de/grundlagen/frankfurter-wertpapierboerse/geschichte>
3. <https://www.ilc.cnr.it/EAGLES96/corpusstyp/corpusstyp.html>
4. <https://www.sketchengine.eu/>
5. <https://www.torq.partners/resources/glossary/geschaeftsbericht>
6. <https://www.wienerborse.at/ueber-uns/wiener-boerse/250-jahre-wiener-boerse/geschichte/>

LITERATURA

1. Anđelković, Jelena et al. (2018), "Using Parallel Corpora for Designing ESP Teaching Materials in Higher Education", *Inter Alia*, 4, 9-20.
2. Anthony, Laurence (2009), "Issues in the Design and Development of Software Tools for Corpus Studies: The Case for Collaboration", *Contemporary Corpus Linguistics*, Continuum Press, London, 87-104.
3. Borucinsky, Mirjana, Jana Kegalj (2023), "Sastavljanje korpusa za poučavanje jezika struke", u: Brankica Bošnjak Terzić, Snježana Kereković, Mirna Varga (ur.), *6th International Conference Contemporary Challenges in LSP Teaching*, Association of LSP Teachers at Higher Education Institutions, Osijek, 34-46.

4. Burka, Alexander et al. (2018), *Österreichisches Deutsch als Unterrichts- und Bildungssprache*, Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung, Wien
5. Curado, Alejandro, Patrica Rokowski (2002), "Use of Corpus in the Business English Classroom: From Lesser to More Specific", IVAC, Limerick, 1-15.
6. Đurović, Zorica, Sanja Bauk (2022), "Testing Corpus Linguistics Methods in ESP Vocabulary Teaching", *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*, 10(2), 319-337.
7. Eichinger, Ludwig M. (2010), "Der durchschnittliche Linguist und die Daten. Eine Annäherung", u: Kratochvilová, Iva, Norbert Richard Wolf (ur.), *Kompendium Korpuslinguistik. (= Germanistische Bibliothek 38)*, Heidelberg, 27-51.
8. Eichinger, Ludwig M. (2018), "Korpuslinguistik im Alltag linguistischer Forschung", *Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie*, Heft 92 (2018), 69-82.
9. Goźdz-Roszkowski, Stanisław (2021), "Corpus Linguistics in Legal Discourse", *Int J Semiot Law* (2021) 34, Springer Nature AG & Co. KGaA, Berlin, 1515-1540.
10. Götz, Dieter et al. (1993), *Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache*, Langenscheidt KG, Berlin und München
11. Hausmann, Franz Josef (2004), "Was sind eigentlich Kollokationen?", *Wortverbindungen – mehr oder weniger fest, Jahrbuch des Instituts für Deutsche Sprache 2003*, de Gruyter, Berlin, 309-334.
12. Höppnerová, Věra (2013), "Fachsprache der Außenwirtschaft unter dem Aspekt der Phraseologie", *Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Ostraviensis / Studia Germanistica*, 13(8), 21-33.
13. Hunston, Susan (2008), "Collection strategies and design decisions", *Corpus Linguistics, An International Handbook*, Mouton de Gruyter, Berlin, 154-168.
14. Köster, Almut (2010), "Building small specialised corpora", *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*, Routledge, 66-79.
15. Losey-Leon, Maria-Araceli (2015), "Corpus Design and Compilation Process for the Preparation of a Bilingual Glossary (English-Spanish) in the Logistics and Maritime Transport Field: LogisTRANS", *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, Vol. 73, 293-299, Elsevier Ltd.
16. Lüdeling, Anke, Maik Walter (2009), "Korpuslinguistik für Deutsch als Fremdsprache – Sprachvermittlung und Spracherwerbsforschung", *Deutsch als Fremdsprache*, 1. Halbband 19.1, de Gruyter, Berlin, 1-37.

17. Marušić, Borislav (2023a), "Multi-word Expressions in Annual Reports of American and British Corporations", *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*, 11(3), 793-811.
18. Marušić, Borislav (2023b), "Višerječni izrazi u njemačkim godišnjim izvješćima: dijakronijski pristup", *Društvene i humanističke studije*, 3(24), 297-326.
19. McEnery (2003), "Corpus Linguistics", u: Ruslan Mitkov (ur.), *The Oxford Handbook of Computational Linguistics*, Oxford University Press, 448-463.
20. Meyer, Charles F. (2002), *English Corpus Linguistics*, Cambridge University Press
21. Mockienė, Liudmila (2023), "Application of Corpus Analysis of Terminology in Language Studies at University Level", *Corpus Analysis for Language Studies at the University Level*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, 21-82.
22. Möhring, Jupp (2011), "Kollokationen im Lernerwörterbuch – Anspruch und Wirklichkeit", *Linguistik online*, 47(III), 33-53.
23. Römer, Ute (2008), "Corpora and language teaching", *Corpus Linguistics – An International Handbook*, Volume 1, De Gruyter Mouton Berlin / New York, 112-130.
24. Simonsen, Irene (2020), "Kollokationen der deutschen und der dänischen Wissenschaftssprache", *Kalbotyra*, 73, 150-173.
25. Sinclair, John (1996), "Preliminary Recommendations on Corpus Typology", EAGLES Document EAG-TCWG-CTYP/P; dostupno na <https://www.ilc.cnr.it/EAGLES96/corpusyp/corpusyp.html>
26. Stefanowitsch, Anatol (2020), *Corpus linguistics: A Guide to the methodology*, Freie Universität Berlin, Language Science Press. Berlin
27. Stojić, Aneta, Nataša Košuta (2020), "Kollokationen in der fremdsprachigen Textproduktion – am Beispiel des Sprachenpaares Kroatisch-Deutsch", *Fluminensia*, 32(II), 7-31.
28. Stojković, Nadežda (2023), "Theoretical Considerations for Teaching Foreign Languages in University Education Settings", *Corpus Analysis for Language Studies at the University Level*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, 8-20.
29. Šnjarić, Mirjana (2009), "Entwicklung der Kollokationskompetenz im Fremdsprachenunterricht", *Strani jezici*, 38(III), 277-284.

30. Šubrt, Petr (2008), *Das österreichische Deutsch*, Masaryk Universität in Brunn, Philosophische Fakultät, Brunn
31. Valūnaitė Oleškevičienė, Giedrė (2023), "Application of Corpus Annotation in Language Studies at University Level", *Corpus Analysis for Language Studies at The University Level*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, 83-166.
32. Wahrig, Gerhard (1991), *Deutsches Wörterbuch*, Bertelsmann Lexikon Verlag, Gütersloh und München.
33. Zanettin, Federico (2011), "Translation and Corpus Design", *Synaps – A Journal of Professional Communication*, 26, 14-23.

COLLOCATIONS IN GERMAN AND AUSTRIAN ANNUAL REPORTS – A SYNCHRONIC APPROACH

Summary:

Since the second half of the 19th century, the corporation as a legal entity has played a crucial role in the world economy because it has significantly contributed to technological and, therefore, social development. Most inventions, industries, and new technologies from the second half of the 19th century until today have been created under the auspices of the corporation. German and Austrian corporations contributed to the technological development of these two countries and positioned them at the top of the most developed European countries. Despite the importance of corporations in economic life, the German corporate language, the way in which corporations communicate with their owners, employees, customers, creditors, and the broader investment public, has not been significantly researched. This paper presents the results of synchronic research on collocations in the annual reports of German and Austrian corporations for the business year 2022. Two corpora consisting of eight annual reports of corporations representing head-to-head competitors and coming from two variants of the German language (standard German and Austrian German) were analyzed and compared. The results of the linguistic analysis show the differences in the lexicon in the two variants of the German corporate language. They can be a stimulus for further corpus research in that area. The paper also has pedagogical implications, as it can help raise awareness among economics students of the lexical differences between the two varieties of the German language. Furthermore, the results obtained can be used to teach Business German and prepare vocabulary practice exercises.

Keywords: (Austrian) German; corpus analysis; annual reports; collocations; Business German classes

Authors' address

Adrese autora

Borislav Marušić
Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru
bmarusic@vevu.hr

Kristina Marušić
Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru
kmarusic@vevu.hr

